

DE DEMYSTIFICATIE VAN BORMS

Beste Broederbanders en Bormshuisvrienden,

In ons vorige nummer is Bormshuisvoorzitter Bob Hulstaert reeds ingegaan op de recent gepubliceerde Bormsbiografie van Christine van Everbroeck.

Zoals hij terecht schreef is een biografie geen hagiografie. Tot het midden van de jaren zeventig werd de geschiedschrijving over de Vlaamse Beweging voornamelijk beoefend door betrokkenen, door historici die in de beweging stonden, of er een nauwe voeling mee onderhielden. De hedendaagse geschiedschrijving evenwel is voornamelijk in handen van onderzoekers die er geen enkele binding mee hebben. Dat zou volgens sommige oudere promotoren die zelf ooit een vage binding hadden met de Vlaamse Beweging moeten leiden tot een afstandelijkere en dus wetenschappelijkere benadering. Men kan er echter niet omheen dat bij die moderne geschiedschrijving sprake is van een doelgerichte demystificatie – ontluistering en dit kan slechts één doel hebben: schade toebrengen aan de actuele Vlaamse Beweging.

Dat die afstandelijke, demystificerende benadering dus niet steeds leidt tot een objectieve en per definitie waarheidsgetrouwe geschiedschrijving, mag blijken uit enkele voorbeelden uit de Bormsbiografie van van Everbroeck.

Van Everbroeck heeft inderdaad heel wat bronnenmateriaal aangeboord. Haar conclusies, en daar wringt het schoentje, worden evenwel fel gekleurd door dat zij onder meer geen rekening houdt met de tijdsgeest van toen waarin geloof en overtuiging nog iets betekenden. Kortom, zij heeft geen rekening gehouden met de toen geldende normen en waarden en beoordeelt alles met een hedendaagse bril.

De biografie heeft dan ook geen greintje begrip voor de beslissing van August Borms om het proces tegen hem in 1919 om te vormen tot een aanklacht tegen België en stelt dat hij er *“wetens en willens voor kiest om de hele verantwoordelijkheid van het activisme op zich te nemen”*. Zij noemt het zelfs expliciet een *“narcistisch verlangen”* om zich in de kijker te werken.

Van Everbroeck toont al even weinig begrip en betuigt zelfs expliciet haar afkeuring voor Borms' keuze voor 'Vlaanderen Eerst'. Borms ging volgens haar liever naar, en bleef liever in de gevangenis, om zichzelf op het voorplan te plaatsen, dan te kiezen voor zijn gezinsleden, die hij aan hun lot zou overgelaten hebben.

Ik kan enkel vermoeden dat van Everbroeck nooit een ideaal heeft gehad, behalve het uitzicht op een mooie, hoog aangeschreven en zo mogelijk goedbetaalde wetenschappelijke carrière waarmee men geen risico's neemt in het leven. Anders zou zij mogelijk begrip hebben kunnen opbrengen voor de keuze van een idealist (mannelijk of vrouwelijk!) om idealistische inzet (en zelfs de keuze voor de dood) voorrang te geven op persoonlijke welvaart en welzijn of die van de familie. Niet iedereen die zich inzet voor een politiek of levensbeschouwelijk ideaal maakt die doorgedreven keuze waarbij men afziet van maatschappelijk en geldelijk gewin, maar ze waren er toen wel en ze zijn er nu nog steeds. Niet alleen in de Vlaamse Beweging, maar ook in het socialisme, in het geloof en op vele andere plaatsen komt men dergelijke idealisten tegen.

Ook bij meer feitelijke zaken slaat de biografie de bal soms nogal pijnlijk mis en blijken heel wat van haar conclusies, ook over andere aspecten van de Vlaamse Beweging, de historische kritiek niet te doorstaan.

Wat met het vele geld dat Borms tijdens de Tweede Wereldoorlog van de door de Duitsers ingestelde herstelcommissie ontving ter compensatie van de door hem en zijn gezin geleden schade? Blijkt daaruit niet dat hij helemaal geen onbaatzuchtige idealist was, luidt het tussen de lijnen in het boek. Net als van Everbroeck weten ook u of ik niet wat er met dat 'vele geld' gebeurd is. Na de oorlog heeft men er alleszins niets van teruggevonden en ook Borms' echtgenote Cesarina Smet en de kinderen hebben het klaarblijkelijk niet geweten. Getuige daarvan de beslissing van de kinderen Borms om jaren aan een stuk met de verkoop van doodsprentjes van hun vader toch wat geld voor moeder bij elkaar te schrapen.

Volgens van Everbroeck (p. 13) introduceerde het activisme de antidemocratische optie in de Vlaamse Beweging door instellingen in het leven te roepen zoals de Raad van Vlaanderen en de Commissies van Gevolmachtigden en Zaakgelastigden, die *“geen enkele wettelijke basis hadden en het volk niet vertegenwoordigden”*. De door de Raad georganiseerde verkiezingen van januari-februari 1918 waren volgens haar *“een groots opgezette maskerade”*.

Als we de vergelijking maken met het ontstaan van de eerste Belgische 'overheden' en het Nationaal Congres in 1830-31, kunnen we ons evengoed afvragen hoe democratisch die instellingen dan wel waren. Had het eerste Nationaal Congres een wettelijke basis? Vertegenwoordigde het soms wel het volk? En hoe democratisch was het beperkte kiesrecht uit die jaren dat slechts aan enkele tienduizenden welgegoede inwoners stemrecht toestond?

Op pp. 94-95 laat van Everbroeck uitschijnen dat de desertie van de zogenaamde sublieme deserteurs het gevolg zou zijn van Duitse vlugschriften die de Vlaamse soldaten ertoe bewogen om te deserteren. Waaruit leidt ze dat af? Is het toeval dat er bij deze passage geen voetnoot of bronvermelding staat?

Haast tragikomisch is de vaststelling van van Everbroeck (p. 75) dat de door de Duitse bezetter gevoerde Flamenpolitiek vanaf het begin van 1915 gepaard ging met een strikte toepassing van de Belgische taalwetten. Daarmee geeft zij impliciet toe dat de taalwetten vóór de Eerste Wereldoorlog en ook nog lang daarna – en zelfs nu nog – niet correct werden en worden toegepast.

En zo kunnen we nog een aantal andere zaken aanhalen, naast de vele fouten in de schrijfwijze van namen. Zo is op pagina 167 sprake van de Nederlandse Vlaanderenvriend H.P. Schnap, waar die man Herbert P. Schaap heette en is er sprake van het Vlaamse Rode Kruis, waar Het Vlaamse Kruis bedoeld is... Op pagina 265 wordt in het kader van een door Borms in *De Schelde* geschreven artikelenreeks melding gemaakt van het Verdinaso... dat slechts twee jaar

later ontstond.

Ook subtiel wordt desinformatie toegepast. Zo wordt op pagina 291, naar aanleiding van Borms' deelname aan een niet gedateerde Reichstagung van Kraft durch Freude in Duitsland, gemeld dat hij daar een deenamebewijs voor ontving, dat door van Everbroeck dan maar onmiddellijk wordt opgewaardeerd tot een lidkaart van KdF... Of wat te denken van de stelling op pagina 327 dat op een niet nader vermeld tijdstip – hoe zou ze ook kunnen? – de VNV-militie Zwarte Brigade werd bewapend en ingeschakeld in de Wehrmacht... Mogelijk een verwarring tussen Zwarte Brigade en Vlaamse Flak? Over de Tweede Wereldoorlog is ze overigens kort – terecht – want een grote rol heeft Borms toen niet gespeeld, maar wat ze er over schrijft bewijst dat ze er weinig over weet.

Borms was een mens zoals u en ik. Hij zal zijn gebreken gehad hebben, en ja, hij was geen politieker, hij droomde, leefde en streed voor Vlaanderen, wars van politiek gekonkel. Dat hij tot tweemaal toe heeft geloofd dat de Duitsers Vlaanderen zouden geven wat België weigerde, kan niet ontkend worden. Dat hij – en velen met hem – door de Duitsers gebruikt en belogen werden, is ondertussen ook duidelijk geworden. Dat neemt niet weg dat velen met Borms eerlijk gemeend hebben Vlaanderen daarmee vooruit te helpen.

Regelmatig leest men dat de twee collaboraties met Duitsland de Vlaamse Beweging én Vlaanderen zware slagen hebben toegebracht. Men kan zich evenwel de vraag stellen welke zware slagen de veel langere collaboratie met het België de Vlaamse Beweging én Vlaanderen heeft toegebracht...

Van bij het ontstaan van België wordt Vlaanderen met de hulp van zogenaamde Vlaamse politici, ambtenaren en industriëlen geplunderd ten voordele van Brussel en Wallonië.

Van bij het ontstaan van België wordt elke nieuwe ontluikende generatie Vlaamse leiders ingepalmd en in/omgekocht door het Belgische systeem.

Van bij het begin wordt de Vlaamse én Nederlandse identiteit gefnuikt.

Nog steeds hebben we geen Vlaamse onafhankelijkheid.

Luk Dieudonné
Hoofdredacteur

VAN EVERBROECK, Christine, *August Borms. Zijn leven, zijn oorlogen, zijn dood. De biografie*, Uitgeverij Meulenhof/Manteau, Antwerpen/Amsterdam, 2005, pp. 480, vertaald uit het Franstalig manuscript. ISBN 90 8542 021 0.

Uit: *Bormshuis-Broederband*, Jrg. 43, nr. 1, februari 2006